

disorder symptomatology: systematic review and meta-analysis, *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 2011; 50: 991-1000.

Schachter HM, Pham B, King J, Langford S, Moher D. How efficacious and safe is short-acting methylphenidate for the treatment of attention-deficit disorder in children and adolescents? A meta-analysis. *CMAJ* 2001, 165:1475-88.

AUTEURS

DIENKE BOS, onderzoeker in opleiding, Afdeling Psychiatrie, UMC Utrecht.

PETER DESCHAMPS, Kinder- en jeugdpsychiater, Medisch hoofd Zorglijn Ontwikkelingsstoornissen, Afdeling Psychiatrie, UMC Utrecht.

Correspondentieadres: Dienne Bos, UMC Utrecht, afd. Psychiatrie, HP A.01.468-438, Heidelberglaan 100, 3584 CX Utrecht.

E-mail: d.j.bos-2@umcutrecht.nl

Strijdige belangen: D.J. Bos heeft in 2008-2009 in het UMCU gewerkt aan een onderzoek waar prof. dr. S. Durston subsidie voor heeft ontvangen van Unilever.

Is er een verband tussen migratieleeftijd en het optreden van psychotische stoornissen?

Recente epidemiologische studies tonen opmerkelijke verbanden tussen de incidentie van psychotische stoornissen en internationale migratie (Bourque e.a. 2011; Cantor-Graae & Selten 2005). Veling e.a. (2011) onderzochten of de leeftijd op het moment van emigratie in verband gebracht kon worden met een verhoogd risico op psychotische stoornissen in Nederland.

In hun incidentiestudie over een periode van 7 jaar werd getracht om bewoners van Den Haag te screenen op een psychotische stoornis tijdens een eerste contact met lokale huisartsen, psychiaters en psychiateren in opleiding. Daarbij werd gebruik gemaakt van een semigestructureerd interview. Gedurende de studietoestand werden er 273 immigranten, 119 immigranten van de tweede generatie en 226 autochtone inwoners geïncludeerd. Er werd gestratificeerd volgens leeftijd in 11 groepen van 5 jaar tussen 0 en 54 jaar, maar het aantal personen die een eerste contact hadden in de hogere leeftijdsgroepen was laag.

Er werd enkel een statistisch significant verband gevonden tussen psychotische stoornissen en migratieleeftijd in de leeftijdscategorieën onder de 29 jaar. Vergeleken met het risico op psychotische stoornissen voor autochtone inwoners, was het risico voor niet-westerse immigranten die migreerden op de leeftijd van 0-4 jaar het hoogst, en werd er een graduele daling vastgesteld voor personen die op oudere leeftijd migreerden.

Uit de bevindingen van deze studie kunnen we afleiden dat de negatieve invloed van migratie op het risico voor psychotische stoornissen het meest uitgesproken is tijdens de vroege kinderjaren. De auteurs stellen dat deze bevindingen consistent zijn met de hypothese dat vroegkinderlijke *life events* het risico op psychotische stoornissen kunnen verhogen. Aangezien er al een incidentieverschil werd gevonden tussen de leeftijdsgroepen van 0-4 enerzijds en 5-8 jaar anderzijds, zeggen deze resultaten eerder iets fundamenteels over de rol van vroege stress in de etiogenese van psychoti-

sche syndromen dan over het verband met de keuze tot migratie of gebrekkige kennis van het Nederlandse zorgcircuit.

Potentiële etiologische mechanismen zoals ernstige familiale stress in de voorbereiding van en tijdens de migratie en opgroeien in een sociaal geïsoleerde familiale omgeving worden genoemd. Terecht stellen de auteurs dat verder onderzoek nodig is om de relatie tussen een sociale context van etnische minderheid en psychose te onderzoeken, evenals de wijze waarop deze epigenetische veranderingen kan induceren.

Sterke punten zijn dat de auteurs hun methode duidelijk toelichten en resultaten en potentiële bias kritisch bespreken. Vanuit preventief standpunt kan deze studie een meerwaarde betekenen voor het integratiebeleid van immigranten in de toekomst.

Beperkingen van de studie zijn dat psychotische stoornissen als één homogene groep werden beschouwd. Hierdoor wordt de syndromale diversiteit niet in acht genomen. De eventuele psychotogene effecten van legale en illegale middelen werden evenmin in beschouwing genomen. Het kan tevens interessant zijn om te onderzoeken of er een correlatie bestaat tussen de migratieleeftijd en de leeftijd van aanvang van de psychotische ziektebeelden.

LITERATUUR

- Bourque F, van der Ven E, Malla A. A meta-analysis of the risk for psychotic disorders among first- and second-generation immigrants. *Psychol Med* 2011; 41: 897-910.
- Cantor-Graae E, Selten JP. Schizofrenie and migration: a meta-analysis and review. *Am J Psychiatry* 2005; 162: 12-24.
- Veling W, Hoek HW, Selten J-P, Susser E. Age at migration and future risk of psychotic disorders among immigrants in the Netherlands: a 7-year incidence study. *Am J Psychiatry* 2011; 168: 1278-85.

AUTEURS

BARBARA HERMANS is arts in opleiding tot psychiater, PC Sint-Hiëronymus, Sint-Niklaas en CGG Waas en Dender, vestiging Dendermonde.

MANUEL MORRENS is psychiater, PC Broeders Alexianen, Boechout, en Collaborative Antwerp Psychiatric Research Institute (CAPRI), Universiteit Antwerpen.

Correspondentieadres: Barbara Hermans, p/a Eikenlaan 111, 9111 Puyvelde (Belsele), België.

E-mail: drbarbarahermans@gmail.com

Geen strijdige belangen meegeedeeld.

Is switchen naar aripiprazol effectief om metabool risico te verminderen?

Een aantal vaak gebruikte antipsychotica, zoals olanzapine, quetiapine en risperidon, worden in verband gebracht met een toename van metabole afwijkingen die kunnen leiden tot cardiovasculaire aandoeningen. Stroup e.a. (2011) gingen in een gerandomiseerd onderzoek na of het omschakelen van risperidon, olanzapine of quetiapine naar aripiprazol leidde tot verbetering van metabole risicofactoren voor cardiovasculaire aandoeningen.

De auteurs includeerden in 27 klinische centra 215 patiënten met schizofrenie of een schizoafectieve stoornis die klinisch stabiel waren onder behandeling met risperidon, olanzapine of quetiapine en een verhoogd cardiovasculair risico hadden. Bij deze patiënten werd bij 109 omgeschakeld naar aripiprazol en bij 106 werd het oorspronkelijke antipsychoticum gehandhaafd. Daarnaast volgden alle patiënten een aangepast dieet en kregen ze een trainingsschema. Als uitkomst keken de auteurs naar de verandering in non-high-densitylipoproteïne(hdl)-cholesterol en de effectiviteit van de medicatie als antipsychoticum. De studie duurde 24 weken, waarbij patiënten de eerste maand wekelijks en daarna 4-wekelijks op controle kwamen. Een bloedafname werd elke maand verricht.